

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rekopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 30.— Din, za naročnike v inozemstvu 40.— Din letno. Posamezna številka po 1.— Din.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 75 para za vsako petil-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 25 Din.

Telefon uredništva št. 812.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrate, če se tiaka enkrat 75 para za nadaljnja uvrčenja primeren popust. Oznanila sprejema upravništvo lista.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

Poglavje o prosvetnem delu.

V Ženevi zborujejo predikanti morale. Mnogo lepega si bodo povedali ti reformatorji, mnogo koristnega bodo napisali, toda vse tisto bo praznovalo svoje povečanje šole v bodočih naših generacijah, kajti oni usmerjajo postopke naši npravstveni vzgoji, ki naj začne rahljati šole v srcih najmlajših.

Kako pa je v narodih danes? Kako je pri nas? Povojna parasitska degeneracija grize vedno huje narodovo telo. To gnusno zajedalko odstraniti, je nemogoče. Vse izobraževalno delo, ki se je v Slovincih po vojni skoro podvojiilo, nima visokih priznanic ne radi tistega, čemur je pravzaprav namen, t. j. med narodom ni npravstvenih sil, oziroma, kjer so, se ne stopnjujejo, temveč padajo.

Prosvetno delo slovenskega učiteljstva zunaj šole bilancira vsekakor intelektualne uspehe. Ta blažilni akord seveda ne sme biti učiteljstvu nikak slavospjev, ker je intonacija tega akorda učiteljeva krvava dolžnost. In učiteljstvo se res peha med narodom, daje mu, kolikor mu more dati; nečesa pa, žalibog, ne more dati, ker je v današnjih razmerah nemogoče: npravstvene vzgoje. Zakaj ne? Ni enotnosti, ni vzajemnosti, ni vodstva, ki bi združevalo narodove npravstvene sile ter jih ekonomično napeljavalo na posamezna gibala narodovega telesa. Ne mislimo posebej enotnosti med učiteljstvom, temveč v narodu sploh.

Nastaja vprašanje: Ali je sploh mogoča enotna kulturna organizacija med učiteljstvom samim; ali je mogoča v narodu sploh? Ali je mogoča tista prepotrebna organizacija, ki bi preko vseh oficijelnih vplivov — preko konfesij, preko strank, preko svetovnih naziranj — uravnavala narodovemu životu hrbenico z npravstvom, z duševnostjo, ki goji npravstveno vzajemnost za svoj cilj? Če je to mogoče, kje iskati potem vodstva.

Ta organizacija bi bila npravstvena združitev celega naroda, torej bi bil član te skupnosti vsak poedinec v narodu. To je mogoče le tako, da vsakdo podredi vse osebne strasti, vse nazore vso osebno

svobodo vzajemnosti skupnega cilja. Danes forsirajo pri nas špekulantje moralo v svojih glasilih vedoma po svoji osebni koristi. Favorizirajo tisto moralo, ki odgovarja njihovemu političnemu prepričanju. Tako pobija ena moralna vzgoja drugo, tako narod še mnogo boli posurovi. Kaj pomaga vsa prosveta brez enotnega npravstvenega fundamenta!? Zato vsa ta neplemenitost med narodom, kljub razmeroma visoki izobrazbi!

Naivšje merilo narodovega umovanja, hotenja, mišljenja in čuvstvovanja je njegovo vseučilišče. To je tudi najvišja inštanca, ki je posreden nositelj odgovornosti za narodovo moralno dviganje in padanje. Zato bi bilo narodovo vseučilišče poklicano inicijativno poseči z jasnim programom in diferenciacijo moralnih sil. V zavesti, da so edino v bližini vseučilišča tista skupna, zdrava tla, iz katerih naj vzraste »smernice novega življenja« na se v okrilju tega solnca zasađi tisti zdravi koren, ki bo dajal narodu leka v obliki moralnih injekcij.

Delokrog take organizacije bi bil podoben današnjim ljudskim univerzam, le s to razliko, da bi narod vso intelektualnost podredil vzgoji in sicer v prvi vrsti vzgoji npravstvenosti. V vsakem posamezniku bodi tista srčna taktirka, ki umerja njegove sile v prid najvišjemu cilju: včlovečenje ljubezni do bližnjega.

Naravno je, da se bo v taki organizaciji učiteljstvo udejevalo požitvovalneje, samozavestneje določneje in enotneje. V drugih razmerah ne more učiteljstvo prevzeti nikake odgovornosti za moralno vzgojo širokih narodovih plasti.

Končno naj tukaj poudarim, da naj se v tem smislu reformira tudi ves pouk, posebno še pouk na srednjih šolah: najprvo so vzgojni uspehi na šolah, potem šole učni. Šola z najboljšimi učnimi uspehi, pa s slabimi vzgojnimi, ni šola, to je stroj, ki manometrično dviga možgane, dočim v srcu poganjajo divjaki, povzročitelji narodovega zla. T. G.

Naše obmejno šolstvo in učiteljstvo.

Te dni je poročalo dnevno časopisje, da okrajni šolski svet mariborski ni mogel nikogar predlagati za namestitev na treh obmejnih šolah, ker ni bilo prosilcev. Ta notica mi je dala povod, da izpregovorim besedico o obmejnem šolstvu in učiteljstvu.

Naše obmejno šolstvo je bilo do prera in osvobojenja tista boleča in vedno krvaveča rana, ki smo jo trpko občutili vsi na našem narodnem telesu. Zdraviti je nismo mogli, ker nas niso pustili drugi faktorji zraven. Tem faktorjem je bilo na tem, da ta naša rana naprej krvavi in gnouji njihovi setvi.

Kolikokrat smo si zaželeli in zahrepeneli v tistih težkih dneh, da bi imeli sami pravico in moč zdraviti sami sebe, pokladati na svoje rane hladilne obkladke in zdravilna zelišča. Srce nam je reklo, da bi v kratkem času izlečili vse rane, katere je nam zasekal tujec in jih odpira dan na dan.

In danes po 4 letih osamosvojitve, ko nimamo samo vse pravice, ampak naravnost dolžnost, da popravimo vse krivice in izlečimo vse rane, katere je nam zadal tujec, danes kaže naše obmejno šolstvo vso našo mizerijo, nesposobnost in vse obsodbe vredno brezbriznost z ureditvijo tega perečega vprašanja, ki je velikega pomena ne samo za naš narod, ampak tudi za našo državo. Šole tik ob državni meji stoje na pol ali pa celo popolnoma prazne. Malo je šol, kjer so vsi razredi zasedeni z učiteljstvom. Na dvo. tro. celo na štiri razrednici poučuje po en učitelj. In še ta gleda, da pride čimprej proč. O kvaliteti učiteljstva ne govorim. So vse časti vredne častne izjeme. Le to naj omenim, da smatra javnost učiteljstvo samo in menda tudi oblast te važne postojanke popolnoma nanačno kot kazenske med tem, ko bi morale biti in so tudi v resnici zaupna mesta, kamor sodijo naši najboljši ljudje.

Za tri obmejne šole ni bilo prosilcev!

To dejstvo samo govori sedaj po 4 letih dovolj glasno in jasno, da nekaj ni v redu. Kje tiči vzrok?

Prav mnogo je vzroka v tem, da splošna naša javnost, učiteljstvo samo, kakor tudi oblasti, ne poznajo naših obmejnih krajev. Te naravno tako lepe, a kulturno zapuščene kraje, si mislijo kot prognanstvo, kjer je človek obsojen na smrt. Idite od Kokošnjaka, preko Kozjaka in Slovenskih goric tja v rodovitno Apaško kotlino in vendar ne boste dobili niti enega kraja s šolo, ki bi bil nad 3 ure oddaljen od železnice, a ima toliko naravnih krasot in zanimivosti, da se niti primerjati ne dajo z mnogimi našimi hribovskimi šolami v zaledju, ki so še mnogo bolj oddaljene od prometa.

Glavni vzrok je — slabe gnotne razmere učiteljstva v teh krajih. Preskrba z živili je težka in draga. Med učiteljstvom sicer še ni izginil idealizem a v sedanjem realnem času ni takih tudi ne med učiteljstvom, da bi šli iz golega idealizma obdelovat narodno in kulturno ledino ob meji za isto plačo, kakor jo prejemaajo v zaledju, kjer je življenje samo na sebi prijetnejše, udobnejše in kar je glavno, tudi cenejše.

To je tista rak-rana, ki jo je treba ozdraviti najprej. Zdravila so pa dvojne vrste. Prvič učiteljstvo na meji gnotno podpreti, da se lahko brez skrbi posveti z vsemj svojimi močmi nimenemu delu v šoli in zunaj nje. Država sama dela težko razliko med svojimi organi. To pa lahko izvrši privatna družba, n. pr. C.-M. družba, ki lahko v sporazumu z oblastjo vrši nekako kontrolo, da dobi primerne nagrade res samo tisti, ki jih zasluži in jih je potreben. — Drugič morajo postaviti naše šolske oblasti načelo, — ki se mora v resnici tudi izvajati, — da vsakdo ki služi nekaj let zadovoljivo na meji, ima potem prednost pri kompetenci za boljša mesta v zaledju, na katera bi moral čakati sicer še leta in leta.

Odstranijo naj merodajni faktorji ti dve glavni oviri in naše obmejne šole bodo vse zasedene z dobrim in prav dobrim učiteljstvom. Marsikomu bi se ti lepi kraji tako priljubili, da bi ostal gori morda celo deset ali še več let. Kjer so

LISTEK.

JOSIP LAPAJNE:

Živa knjiga — živa beseda.

Ker se je že večerilo, smo se le malo okrepili in ob 1/2 19. odpeljali proti Baški. Cesta je vseskozi široka, trda, lepo speljana. Vseokoli sama goliava, drobnica med pečeviem zamokliki zateglajji kraškega pastirja, širno morje v dolini, milo ozračje, redke zvezde na nebu škripanje koles, zamišljeni kolesarji, so mi bili predmet opazovanja v lepi mesečini. Mimo Aleksandrovega vozeč smo se povzpeli na visoko goliavo, ki se je urno spuščala v rodovitno dolino Baškega zaliva. Da se ni tehnični predstojnik prekobil preko skale in si poškodoval kolesa, bi si prihranili 2 uri hoda. V Baško smo došli ravno ob 23. uri, ko so že zapirali gostilne. Šli smo zato v taborišče čeških Skautov, ki so nam prijazno odstopili največji šotor s 3 slamnimi na jutro pa nas postregli z zajutrkom. Taborišče ima vdomečenega galeba, ki se je ravno to jutro prvič dvignil, da bi odletel. Ves tabor se je vznemiril, klicaje »Pepičku pepičku!« Seveda smo bili tudi mi takoli zraven in morda smo se mu zdeli ravno mi pregrdi, da bi ostal; v

velikem kolobarju je preplovil taborišče, nato pa se je spustil v sredo, ravno pred nas — in mir je zadobil zopet svoje mesto.

Na našo srečo ali nesrečo ravno te dni ni vozil na Krk noben parnik. Treba bi nam bilo čakati v Baški 2—3 dni, kar bi povzročilo izpremembo načrta, a za Sokolski zlet smo hoteli biti že doma in v Ljubljani. Setajočim okoli pristanišča so se nam pridružili otroci, ki so ogledovali kolesa, govorili nam o italijanski okupaciji, iz oči pa jim je odseval odkritosrčni sifal narodnega sovraštva, ki so ga delili tudi s Krčani, češ, da so oni privedli Italijane na otok.

Kako narodno zavedni so hrvatski obmorniki sem imel priliko občudovati iz pripovedovanja prvega čolnarja, ki nam je tako ognievito govoril o pogromu na Ardite, da so se kar vesla trla pod pezo njegovih pesti. Slučaj je nanesel, da smo staknili čolnarja, ki se je pravkar odpravil z iadrnico v Senj. Brez dolgega obnavljanja mu je blagajnik naštel 100 Din za prevoznjo in odpulil smo v morsko širino, mimo Prviča na nasprotno obal. Triurna vožnja je bila prekratka, kajti mornariji nam niso utegnili vsega in vsega napovedati iz dnj italijanskega nasilstva.

Rabil bi premnogo strani, da opišem narodno zavednost teh preprostih ljudi.

Senj, starodavno mesto, mnogopisano, je važno trgovo pristanišče, ki spaja vse hrvatsko ozadje s prostim morjem. Največ prometa smo videli na lesnih oddelkih. Živalno življenje vrvi v kopalnišči, v mestu do promenadah gor proti razvalinam ogromnega gradu Nehaj. Noč ni bila baš nabrijetneja, ker so nas obsule nežne obmorske tovarišice — na 4 nogah seveda.

Ob 6. uri petega dne smo navrli kolesa v strmine Velebita, ki so nam jih opisovali Senjčani kot bogvekake vratolomne višine: pač niso vedeli, da znamo tretji glave tudi hujšim velikanom.

Značilno se nam je zdelo na vsej poti po hrvatski strani, da ljudje tako dobro razumejo na razdaljo v km, ki nikdar niti za las ni pogrešena. Nai je bilo daflave 20 ali 100 km, brž je bil račun gotov. Do tu imate toliko km dalje toliko in toliko — skupaj 103 — in prepričali smo se nemalokdaj, da je natančno odgovarjalo napovedi. Pri nas ti pa prvi napove 2 uri hoda, tretji 1/2 ure, naslednji pa že 3 ure. Bi li ne kazalo, da tudi pri nas uvedemo poznavanje km razdalj sela do sela, daljnih mest in prometnejših krajev?

Seveda se nam je tudi primerilo, da nas je na vprašanje, če je še daleč do vrha kak modrijan potolažil, češ strmina vede samo do roba, potem gre pa pot navzdol. Tako tudi na potu proti Vratniku vrhu Velebita. Tik pod vrhom smo našli zopet na prvo živo vodo, dokaj mrzlo, ki smo jo na obrežjih tako pogrešali.

241 km smo imeli, ko smo se z višine začeli spuščati zopet v nižine proti Otočacu. Po malem je izginjala kraška goliava, grmičje je polagoma prehajalo v drevje in gozdove, travice so se zblíževale v travnike, pokazivale so se prve njive, pšenica je valovila v zelenju kakor pri nas pred 2 mesecema, kraška drobnica z onstran Velebita se je zamenjala z govedino, šibko (buše), magarci nas niso več gledali tako brezumno. Kar hitro se je preobrazil ves svet. Divje so drvela kolesa mimo ljudi, hitečih v cerkev, nobene žal besede nisi čul na potu; nihče ni zahudilil za nami, noben kamen ni švignil v nas. Vse kar najdostojneje. Kolesarji bodo razumeli te opazke.

Ob 12. uri smo v Otočacu, sredi ogromne planote števec kaže 267 km. Pri obedu nas je Bosanka postregla z nemškimi jedilnimi vzporedom (Falsche

prav težke razmere, se mora učiteljstvo izmenjati po petih ali šestih letih. Oblast bi ne smela pustiti, da naši ljudje na meji duševno in telesno propadajo sebi in narodu v kvar.

Kakšno učiteljstvo rabijo obmejne šole?

Na našo mejo ne spada vročekrvni politiki, ki bi hoteli s silo čez noč preobrniti vse razmere, ampak mirni, trezni in stvarni delavci ki znajo občevati s priprostim ljudstvom neprisiljeno in domače, ki so si v sedanjem razdrapanem času še ohranili trohico idealizma in precejšen kos vere v obstoi in zboljšanje našega naroda in države. In takih ljudi je hvala bogu še precej med nami. Le poiskati jih je treba, jim zagurati obstanek in pa pravočasni — povratek. Dolker se to dvoje ne izvede, je zaman vsako jadikovanje. To pa morajo izvesti v to poklicane oblasti in korporacije ne pa učiteljstvo.

Hren.

Iz Jugoslavije.

— **Všetje vojnih let v službeno dobo učiteljem-vojakom.** Nedavni vojni požar je mnogim državljanom povzročil moralno ali materialno ali celo obojno škodo. Vsi prizadeti se vse povsod zbirajo in zahtevajo na razne načine in s pomočjo raznih sredstev celotno ali delno povrnitev vojne škode od države, ki kot zaščitnica posameznih državljanov in kolektivnosti — temelječi ravno na recipročnosti, solidarnosti komponentov — jim jo mora povrniti. — Mnogi so jo že dobili, zlasti oni, ki s svojimi osebnimi kakovostmi so se znali preriti skozi maso oškodovancev. Drugi pa so zapisani na merodajnem mestu ter so radi tega lahko v gotovem pričakovanju, da jo dobe. — So pa državljani, ki isto trpe vojno škodo — in ta je za njih zelo občutna — a niso nikjer ne zapisani, ne poznani. In sicer so to učitelji — vojniki — maturanti 1914., — 15., kateri so morali pod orožje, čim so končali študije. Ti-le so prebili celo vojno ali na fronti, ali v ujetništvu, ali celo v Jugoslovanski legiji, boreči se na raznih evropskih bojiščih za tedaj sanjano, a sedaj resnično ujedinieno Jugoslavijo. Dosti teh učiteljev je tedanja močna Avstro-ogrška obsodila na sramotno smrt na vešalah s konfisciranim eventualnega imetja, pritisniviši jim vsenpovsod pečat veleizdajstva. V slučaju neuspeha vseh naporov in žrtev, naperjenih proti bivši močni monarhiji, bi se oni evidentno morali potepati kot brezdomovinci s trebuhom za kruhom po svetu. — No, in tem učiteljem naše oblasti ne priznajo vojne dobe za službeno, kar jim krivično povzroča moralno in materialno škodo; prikrajuje jim plačo skoro za 2—3 povišici in zapostavlja jih za to dobo pri skupnem kompetiranju s tovariši. Prizadetim učiteljem se gre torej za priznanje nemalenkostnih do 60 torei za priznanje nemalenkostnih do 6 ujetništva in ki so maturirali 1914. leta), t. i. 2—3 povišice in za odpravo zapostavljanja, ki ga trpe, pri kateremsihodi kompetiranju s tovariši — sodobniki — sošolci in — kar je bolj moralno ubijajoče — celo z mlajšimi, katere je milejša usoda ohranila zdrave in čile doma, navadno na boljših mestih vpoklicanega učiteljstva, daleč od vojne in kateri spričo tega zamorejo vantirati pri vsaki priliki daljšo prakso. — Interesirani tovariši! Povzdignite neustrašeno svoj glas na učiteljskih zborovanjih ter zahtevajte, da se Učit. Udruženje takoj zavzame na mero-

dajnem mestu, da se nam takoj všteje v službeno dobo cel vojni čas in sicer od dneva nastopa službe. — To bi ne bila nobena gracija, ampak prava, najmanjša vojna odškodnina za nas prizadete učitelje, ki smo učitelji ter ne posedujemo drugega kakor — učiteljsko vzgojo in tolažilno zavest, da je dosti nas žrtvovalo v nedavni zgodovinski preteklosti svoje mladeništvu in svoje zdravje — edino bogastvo svoje — za zgraditev sedanje narodne države. — Alfonz Turko, učitelj.

— **Za učiteljstvo je izšel »Ročni katalog«** za leto 1922./23. Izdala ga je Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Katalog je zelo priročen in vsebuje zelo mnogo praktičnih podatkov, ki so potrebni vsaki učitelji in učitelju. Podatki se nanašajo na otroške vrtarice, učiteljice ženskih ročnih del, učiteljstvo osnovnih in meščanskih šol ter drugo strokovno učiteljstvo. Poleg dovoljnega papirja za beležke, obsega ročni zapisnik za razrednika za poljubno število učencev, zapisnik za posamezne predmete in urnik. Posebno praktična je vsebina, ki jo ima katalog spredaj. Kalendar je sestavljen tudi v srbohrvatskem in češkem smislu. Temu sledi rodopis naše vladarske hiše, opis naših zastav, seznam državnih oblastinonovi razdelitvi države, plače stalnega učiteljstva na osnovnih in meščanskih šolah, plače otroških vrtaric in učiteljic ženskih ročnih del, plače upokojenega učiteljstva v aktivni službi, podrobni podatki: o nagradah in dokladah, dovišicah, službenih prejemkih po odloku višjega šolskega sveta št. 73. 1922. službeni dobi, upokojitvi s tabelo za odmero pokojnine osnovno in meščanskošolskim učiteljem (icam), vrtaricam in učiteljicam ženskih ročnih del, o začasnih in stalnih upokojitvi, o draginjskih dokladah s tabelo za aktivno in upokojeno učiteljstvo ter o splošnih določilih k draginjski naredbi, o užitkih po umrlih učiteljih (icah), o nakazovanju preskrbnin, o rednih odtegljajih in lestvicah za odmero osebne dohodnine in invalidskega davka. Podrobni informativni podatki o naši stanovski in gospodarski organizaciji. Statistični podatki o šolstvu v Sloveniji. Ob koncu so še pridelane zanimive drobtinice. Ročni katalog je okusno vezan. — Prav toplo priporočamo.

— **Prijatelja šolstva.** Z Jesenic nam poročajo: Tukašnji carinski posredovalec St. Košan je podaril tuk. deški osn. šoli iz neke kazenske zadeve 100 Din, za revne šolarje. — Hvala mu! — »Sava« lesna trg. in industr. družba v Ljubljani je pa do posredovanju tuk. veleindustrija g. dr. Ernesta Rekarja naklonila naši obrtno-nadaljevalni šoli lep dar 1250 Din. — Da bi našla še mnogo posnetovalcev. — a.

— **Tov. Bruno Rozbaudu** v Sv. Vidu pri Ptujju je umrl edini sinček Boris. — Naše sozalje!

— **Tridesetletnica mature na moškem učiteljskem v Mariboru.** Dne 3. avgusta t. l. zvečer se je v restavraciji »Maribor« zbralo 11 nekdanjih sošolcev iz leta 1892, in sicer: Družovič H., Kitek Još., Pečar Sreč., Rošker Fr., Serajnik Dom., Šerona Vin., Tušek Mat., Vilher Sim., Vodenik Sim., Vrecl K. ter Zidar Fr. — 30 let v zgodovini ne pomeni posebno dolge dobe pomeni pa kaj za osebo, ki deluje že 30 let v naporni službi, v kateri so se ji delale najrazličnejše ovire če že ne od strank samih pa od naših črez vse »slavnih« nebodiljhtreba krajnih šolskih svetov v sedanjih obliki. — Bili smo v prav živahnem medsebojnem raz-

govarjanju, saj je vendar drug drugemu imel toliko zanimivega povedati, kar se pojavi pred nami častitljiva postava našega ljubega nekdanjega učitelja, zadnjega še živečega uda takratnega profesor-skega zbora, g. šol. svetnika dr. Bezjaka. Nobeden izmed nas se ni nadejal, da bo prispel iz Ljubljane k nam na naše skromno vabilce. Misli si lahko vsak, da smo ga sprejeli z odkritim srcem ter radostno vzklikom. Združeni smo bili zopet kakor nekdanj, toda sedaj s to razliko, da je g. šol. svetnik sedel med in ne več pred nami. — Sestanek je otvoril tov. Družovič nakar je tov. Vodenik povzel besedo, ki je proslavljal našega nekdanjega, sedaj med nami se nahajajočega blagega učitelja, ki nam je ob nastopu svoje službe, v I. letniku začel odkrivati miline našega materinega jezika ter nas je v njem uglašal in uril. Do našega izstopa iz učiteljskega nam je širil obzorje v naši literaturi, poljudno je pojasnjeval medsebojno zvezo slovenskih narečij, ki so vznikla vsa iz nekdanjega prvega slovenskega jezika. Vsi smo ene matere sinovi, smo enega rodu, ene krvi. Gosp. dr. je bil prvi akademično izobražen profesor slovenščine na našem zavodu ter je staro, ozkosrčno pot v poučevanju našega materinega jezika opustil in nas je na širjem, svobodnejem, globljem potju učil spoznavati in ljubiti našo materinščino. Prvi je bil, ki je na nemškem učiteljskem vzbujal v slovenskih gojencih čut veselovanske skupnosti. — Ganjen se je zahvalil g. svetniku za te besede, povdarjal je svojo radost, da je njegovo poučevanje doneslo sad iz koiega smo črpalj ter seljali seme ljubezni do slovenskega odnosno slovenskega naroda v tisoče in tisoče nežnih src naše mladine. — Tov. Zidar se je spominjal blagopokojnega ravnatelja Schreinerja, ki je pouk na učiteljskem ter v vadicah dočela prenovil. Pri vpisovanju v III. letnik smo se v pisarni od veselja kar zavzeli, ko je nas Slovence novi g. ravnatelj ljubezno nagovoril slovenski, med tem ko nas je v prejšnjih letih k. k. Hofrat čemerno pogledal, naglo vpisal ter nas kolikormogoče hladno odpustil. Z novim ravnateljem se je začelo novo življenje. Dosedanji način poučevanja v pedagogiki, logiki, ukoslovju i. dr. je s zastarelimi knjigami vred vrgel med staro šaro, nastopil je novo pot, ki je prinašala trajne uspehe. Marljiv, kakor bučela, je poleg svojega uradovanja ter izven uradnega delovanja našel še čas, da je spisal toliko in toliko knjig. Ponosni smo, da je bil naš učitelj, Slava mu! — O rajnih profesorjih, Lavtarju in Koprivniku, je govornik omenil njuno premišljeno, z ozirom na kratko jima odmerjen čas kolikor mogoče globoko zasnovano ter temeljito poučevanje v njihovih strokah. V metodiki sta nam kazala pota, po katerih nam je hoditi, da dobi mladina v teh predmetih točen vpogled ter temeljito prilastitev, ki bodi podlaga nadaljne izobrazbe. Prihajala sta k učnim uram resnih lic, navidezno strogega pogleda, a čez vse blagega srca. Pisatelja na pedagoškem polju sta bila oba, Slava jima! — Sledili so še drugi govorniki, navduševalo se je za našo ujedinjeno Jugoslavijo, radost se je množila, posledica: petje, Mešan zbor, moški zbor, spremljevanje na klavirju, duša božja, kaj hočeš še več! Skoraj bi bil pozabil nekaj omeniti. Nekateri tovariše so spremljale njih ljubeznevne zakonske družice, katerim sta se pridružili i dve dami, trenutno sicer še brez zakonskih mož, kateri nedostatek pa bodeta v kratkem odpravili.

Dvoje postelj smo zopet razčvetterili (po tleh) in sladko zaspali. Na jutro smo — zadovoljni z računom — odšli ob 7. uri. Takoj po 2 km se nam je prikazalo 3 km dolgo Proščansko jezero, ki ob letovišču Labudovac pada v drugo — Labudovačko jezero. Vseh jezer je 13 in se razprostirajo v dolžini 12 km. Korana povzroča premnogo slapov, katerih slednji ima svoje ime kakor Galovac, Labudovac itd. Nad jezeri je vožna cesta, ob vodi pa so lepo urejene stezice, ki ti omogočajo dostop domalega do vseh jezer, pod vse slapove. Prepirali smo se dolj z ono Bosanko glede lepote Bleda in Plitvic in kar ozvoljeni smo bili, ker je značila Plitvice za lepše; no in sedaj, ko smo tu, smo sami strmeli, sopli, uživali lepoto, zrak in vodo v toliki meri, da bi ne mogli dati prednosti pred nobenim krajem kar smo jih doslej videli. Kaj bi Švicarji napravili s to prirodno krasoto!

Morali smo dalje, ko smo se okrepčali v gostilni (hotelov smo se izogibali ponoči in podnevi). Zapuščajoč Plitvičko dolino je svet postal zopet bolj in bolj krašoviti, med kamenjem male njivice, vasi brez vode; zato so leta 1909. zgradili visoko gori velikanski rezervar, ki napaja vso kraško okolico z dobro pitno

Hvala Vam lepa, posebno še gospej Družovičevi, saj sta nam omogočile mešan zbor. Oprostite mi, da se na Vas šele sedaj spomnim. Do prihodnjega sestanka boste gotovo pozabile mojo sedanjo nerodnost. G. šolski svetnik Vam je prav prisrčno govoril za kar se mu na tem mestu namesto Vas toplo zahvalim. Žal, da ima vsaka stvar svoj konec! V največjem veselju se je v našo naglobljvo žalost pojavil med nami varnostni organ, ki nas je vljudno spomnil na razstarek. Sklenili smo, da se čez pet let zopet snidemo. Dodato še omenim, da smo se s »slava« klici spominjali naših rajnih tovarišev ter da so se prečitala pisma onih nemških tovarišev, ki iz republike Avstrije niso mogli dospeti k nam. — Drugi dan smo šli k neizogibnemu fotografu, nakar smo jo mahnil v pmetijsko šolo. Tukaj nas je ravnatelj, g. Zmavc, z veseljem sprejel ter nas je vodil po vrtu, polju, vinogradu, po hlevih ter kletih, povsod razkazujoč ter pojasnjujoč. Tovariš Zidar se mu je v imenu posetnikov toplo zahvalil ter izrekel prošnjo, da naj i v bodoče tako prijazno sprejme učitelje, ki ga bodo prišli prositi enake usluge, kakor mi sedaj. — G. ravnatelj je v odgovoru povdarjal, da s tistim veseljem, kakor danes sprejemal bo i bodoče učitelje, ki jim razkazoval Prigovarjal nam je, naj skrbimo, da bi kmetje v vedno večjem številu pošiljali svoje sinove na kmetijske šole, kaiti le v izobrazbi nam je spas. — S solzami v očeh smo se v poslovljnem govoru razstali z vzklikom: »Na svidenie čez pet let!« — dár.

† **Ena Žerjavova.** 26. t. m. je umrla v ljubljanski bolnici tov. Ena Žerjavova, mestna učiteljica. Pokojnica je bila vzorna koleginja in vneta učiteljica, vendar bolelna že doli časa. Vkljub boleznim ni hotela ponustiti od svojega poklica, tako da so jo v zadnjem času prav s silo napotili do tega, da se je ločila od šole in se posvetila tudi skrbi svojega zdravja. Bila je odlično naprednega mišljenja in zavedna članica naše organizacije, po značaju pa sila skromna in ponižna in je uživala zaradi tega visoko spoštovanje med svojimi tovarišicami. — Bodi ohranjen vrli kolegini časten spomin!

— **Učiteljska tiskarna na »Velesjemu«** v Ljubljani. Tovariše in tovarišice opozarjamo na oddelek Učiteljske tiskarne na ljubljanskem velesjemu. Letos bodo zastopani vsi oddelki tiskarne in bo imela večji prostor od lanskega na seimu. Posebno ugodna prilika bo za udeležence pokrajinske skupščine, da si ogledajo izstavljene izdelke nazaj grede, ko se bodo vračali z Bleda. Razstavni prostor Učiteljske tiskarne na ljubljanskem velesjemu je v paviljonu E, št. 3.

— **Rektorat ženevskega vseučilišča** je odločil da revni dijak iz naše kraljevine, ki bi posecali omenjeno vseučilišče, lahko plačujejo vse pristojbine za kolegino, seminarje, laboratorije itd. s kurzom dinar ali pari švic, franku (1 dinar = 1 švic. frank), to pa samo oni dijaki, ki bi imeli v to svrhu priporočilo katerega našega vseučilišča ali druge visoke šole, da so po študijskih uspehih in po gmotnem položaju vredni takega popusta.

— **Pokrajinska obrtna razstava v Mariboru.** (Od 8. do 17. septembra.) Delo na razstavnem prostoru redno napreduje. Skoraj vsi paviljoni so že dogotavljeni. Treba bo samo še očistiti prostor in paviljone opremiti. V lastnem interesu vseh razstavljalcev je, da pravočasno naznajo svoje želje glede posebne opreme in

Suppe itd.), kar je bilo znak zagrebškega nemčevanja. Seveda nismo ostali dolžni šaljivih pripomb.

Do večera smo hoteli priti še na Plitvička jezera, dasi so nam napovedali 41 km. Ker je bila cesta ravna in dokaj dobra, so kolesa švigala kakor ob dirki. Vsa okolica je posejana z rodovitnimi njivami in travniki. Opazil sem drvo prosa in lepo razvito turščico.

Na Vrhovinah smo križali železniško progo, ki vodi od Karlovca proti Dalmaciji. Tu je tudi železniška postaja za Plitvice, ki so oddaljene 25 km (12 km do prvega jezera). Spotoma smo srečali kmečko svatbo na težkih vozovih, okrašenih z velikanskimi zastavami. Na širnih, sočnatih travnikih smo že opazili veliko in lepo rejeno živino. Otroke — pastirje — smo izpraševali o šoli in učiteljih, ki so kaj lepo govorili o njih. Kaditi si ne upajo ker bi bil učitelj zlovoljen. Tene ne, pač pa samo zažvižga. Naša domovina je Jugoslavija to so vedeli. Na vrašanje, kako se zove naš kralj, so dejali: »kralj Aleksander.«

Ob 7. uri se usidramo v Leskovcu — 302 km — desno stran ceste pri Milenčici, ki nas smehljajočim obrazom pozdravi. Zdi sem šele spozna ono ostrizeno leto-

viščarko z Baške. Da je bil pozdrav še svečanejši, je devovodia tresnil ob mizo in pravilno donazoril prislovico. Zabava je šla v noč, petje se je mešalo s pripovedkami, dokler ni gospodinja pripravila okusnega purana. Kuhinja in gostilna sta nameščeni v istem lokalu. Nehote so mi misli prešle na one prelepe kuhinje na otoku Krku. Tamkaj je kras vse hiše kuhinja s cementno mizo, ki na njej plamtli oženi, stene so obite z lepimi preprogami, na trojnih policah se vrste lepo pisani (beneški) krožniki, skodelice, pod njimi pa vise krasno slikani vrčki. Dekle ne zamudi si ogledati kuhinje preprostih Omišljanov! Po hrvatskih hišah kuhajo večinom nad ognjem, ki plapola na tleh.

Seljaki, ki so sedeli okoli mize, so se nam odmaknili in čudno so se pogledovali da se mi kolezarji zanimamo za poljske pridelke i. dr. V dolini pridelujejo samo jarino, tudi pšenico, ki je vsled tega še zelena. Širni gozdovi, ki smo jih občudovali vsled izredne krasote in uprave, so državna last; kmet mora les kupovati od gozdne uprave, ki ji načeluje inženir. V gozdih so volkovi in medvedje. Oboji so poleti boječi in beže pred človekom, če jih ne draži.

vodo, prav do razpotja na Bihač. Profi Rakovići smo srečavali seljake, ki so se vračali s semnja. Ne ene žal besede nisi čul, ko so se umikali s svojo živinico, nasprotno, nas je še vsakdo prijazno pozdravljaj. Cesta postaja vedno lepša in lepša, kolesa drve kakor po cementnem tlaku skozi male vasice, sestoječe iz nizkih, z desk zbitih hišic. Tu skladajo oves po tlakanem dvoru in velike kolobarje, da ga zmanejo, tam koša seljak pšenico, kakor pri nas ajda ali lan, tam suče četvorica ali osmerica ročne mlatilnice, ondi vidiš dva starčka, ki vjeta po dvoru pšenico in pleve, dočim oni slednji izpirajo pšenico in jo na riuhah suše po travnikih. Vsak kraj ima svoje posebnosti.

Ob pol 16. uri — 350 km — prispemo v Slunj. Imeli smo srečo da smo obstali pri najpriaznejšem gostilničarju, ki je slučajno Srb (Stevo Stefanović). Voditelj našega tehničnega oddelka je bil toliko previden, da je kolo naslonil skoro navpično, vsled česar je padlo in si zlomilo os. Postrežni gostilničar odhiti v mesto, dirjajoč od Pončija do Pilata, dokler ne stakne nove osi; ker pa nam je nagajala tudi cev, povede tehničnega načelnika k nekemu živinozdravniku, ki mu brezplačno podari docela novo dušo. Živahni Stevo obvesti